

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Radana Malíka a soudců JUDr. Pavla Molka a JUDr. Barbary Pořízkové v právní věci žalobkyně: **368 s.r.o.**, se sídlem Pod Zámečkem 1761/15, Hradec Králové, zast. JUDr. Arnoštem Urbanem, advokátem se sídlem Československé armády 300/22, Hradec Králové, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 1. 2017, č. j. MPSV-2016/217365-421/1, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. 3. 2020, č. j. 31 Ad 5/2017 - 47,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá.**
- II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši 3 400 Kč, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně JUDr. Arnošta Urbana, advokáta se sídlem Československé armády 300/22, Hradec Králové.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Žalobkyně požádala o příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením podle § 78 odst. 1 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění účinném do 31. 3. 2016 (dále jen „zákon o zaměstnanosti“), a to za 3. čtvrtletí roku 2015, celkem za tři zaměstnance. Úřad práce České republiky, krajská pobočka v Hradci Králové (dále jen „úřad práce“), rozhodnutím ze dne 14. 12. 2015, č. j. HKA-T-144/2015, rozhodl, že se příspěvek přiznává za dva zaměstnance, nikoli však za jednatele společnosti PhDr. M. H., neboť právní jednání směřující ke vzniku jeho pracovního poměru učinila jménem žalobkyně fakticky stejná fyzická osoba, která se měla stát zaměstnancem. Poté, co žalovaný rozhodnutím ze dne 11. 3. 2016, č. j. 2016/7447-421/1, zrušil pro nepřezkoumatelnost zamítavý výrok II. rozhodnutí úřadu práce, vydal úřad práce rozhodnutí ze dne 29. 8. 2016, č. j. HKA-T-144/2015, kterým žádost o příspěvek za PhDr. M. H. opět zamítl. Nové odvolání žalovaný zamítl rozhodnutím ze dne 4. 1. 2017, č. j. MPSV-2016/217365-421/1. V něm konstatoval, že pracovní smlouva

uzavřená dne 30. 7. 2011 mezi žalobkyní a PhDr. M. H. jako zaměstnancem je od počátku absolutně neplatná, respektive že jde o pokus o zneužití práva, neboť vzniklý vztah je pracovněprávním vztahem pouze zdánlivě.

[2] Žalobkyně napadla rozhodnutí ze dne 4. 1. 2017 žalobou, které Krajský soud v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“) napadeným rozsudkem ze dne 12. 3. 2020 vyhověl a napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Krajský soud odmítl, že by bylo uzavření pracovní smlouvy mezi žalobkyní a PhDr. M. H. neplatné z důvodu střetu zájmů ve smyslu § 22 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (dále též „starý občanský zákoník“), podle kterého zastupovat jiného nemůže ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy zastoupeného. Krajský soud vyšel z právního názoru vyjádřeného ve skutkově takřka totožných rozsudcích Nejvyššího správního soudu (dále též „NSS“) ze dne 19. 11. 2019, č. j. 10 Ads 321/2018 - 38, a ze dne 17. 1. 2019, č. j. 10 Ads 284/2017 - 42, č. 3858/2019 Sb. NSS. V těchto rozsudcích NSS překonal svou dřívější judikaturu (srov. rozsudky NSS ze dne 14. 1. 2016, č. j. 4 Ads 246/2015 - 37, ze dne 30. 3. 2016, č. j. 2 Ads 303/2015 - 27, či ze dne 26. 1. 2017, č. j. 5 Ads 88/2015 - 20), jež vycházely z premisy automatické neplatnosti pracovní smlouvy uzavřené za zaměstnavatele i zaměstnance stejnou osobou (statutárním orgánem). Tato premisa však byla opřena o judikaturu Nejvyššího soudu, kterou následně označil Ústavní soud za nesprávnou a protiústavní v nálezu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. III. ÚS 669/17.

[3] Krajský soud připomněl, že obě strany pracovní smlouvy jsou dvě odlišné osoby, neboť fyzickou osobu jednatele nelze směřovat s právnickou osobou. Vůli právnické osoby projevuje fyzická osoba, která se může ocitnout v nepřipustném střetu zájmů. Použití ustanovení o střetu zájmů na jedné straně nebrání skutečnost, že se jednatel nechal zastoupit a zmocnil k uzavření pracovní smlouvy za společnost jinou osobu, zároveň však nelze střet zájmů konstatovat v každém případě, ve kterém statutární orgán uzavřel pracovní smlouvu za obě smluvní strany, a to pouze s obecným poukazem na rozdílné zájmy stran při uzavírání pracovní smlouvy. Krajský soud žádný rozpor zájmů mezi žalobkyní a PhDr. H. či Mgr. S., které udělil plnou moc k podepsání pracovní smlouvy za žalobkyni, neshledal. Sjednaná náplň práce se nekryje s výkonem funkce jednatele, podmínky pracovní smlouvy jsou standardní. Paušální závěry žalovaného, že každá smlouva mezi jednočlennou obchodní společností jako zaměstnavatelem a jediným jednatelem jako zaměstnancem naplní střet zájmů, neobstojí. Na prozkoumání konkrétních okolností nynější kauzy správní orgány rezignovaly. Jakýkoli střet zájmů mezi Mgr. S. žalobkyní žalovaný vůbec nezmiňoval. Pro závěr žalovaného o účelovosti dotčené smlouvy a obcházení zákona chybí konkrétní skutková zjištění. Krajský soud mu proto uložil, aby řádně vysvětlil, z jakých konkrétních skutkových zjištění dovozuje střet zájmů žalobkyně a jejího jednatele v roli zaměstnance.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření ke kasační stížnosti

[4] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek krajského soudu kasační stížností, z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

pokračování

[5] Akceptoval, že s ohledem na změnu judikatury již nelze bez dalšího konstatovat neplatnost pracovní smlouvy z důvodu střetu zájmů podle § 22 starého občanského zákoníku jen proto, že ji jednatel uzavřel za obě strany. Krajský soud však ve svém strohém závěru nezohlednil, že stěžovatelovo rozhodnutí vycházelo i z dalších úvah ohledně důsledků toho, že PhDr. M. H. byl zaměstnancem i jediným jednatelem. Krajský soud nezohlednil, že takto vzniklý vztah nenaplňuje znaky pracovněprávního vztahu, neboť zde vůbec nemůže fungovat vztah podřízenosti a nadřízenosti, neboť PhDr. M. H. fakticky úkoluje sám sebe. Poukázal také na rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2018, sp. zn. 31 Cdo 4831/2017, podle nějž výkon funkce člena statutárního orgánu není závislou prací ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů. Upozornil také na rozsudek NSS ze dne 2. 5. 2019, č. j. 7 Ads 45/2018 - 27. Trvá na názoru, že vztah PhDr. M. H. byl zneužitím práva a zejména nešlo o vztah pracovněprávní, jak plyne z jeho rozhodnutí. Navrhuje proto, aby byl rozsudek krajského soudu zrušen a věc mu vrácena k dalšímu řízení.

[6] Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti zdůraznila, že oproti situaci posuzované v rozsudku č. j. 7 Ads 45/2018 - 27 nešlo v nynějším případě o pracovní činnost shodnou s výkonem funkce jejího jednatele, nýbrž o vedení účetnictví a zpracování daňové evidence. Stěžovatelův výklad by vedl pouze k tomu, že by jednočlenné právnické osoby z čistě formálních důvodů vytvářely vícečlenný statutární orgán, aby nedošlo k situaci, že by jednatel sám sobě přiděloval práci a ukládal si pokyny. Odmítla také, že by se dopustila zneužití práva s cílem vylákat prostředky ze státního rozpočtu. Navrhla, aby byla kasační stížnost zamítnuta.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[8] Stěžovatelka žádala o příspěvek podle § 78 odst. 1 zákona o zaměstnanosti: *Zaměstnavateli zaměstnávajícímu na chráněných pracovních místech (§ 75) více než 50 % osob se zdravotním postižením z celkového počtu svých zaměstnanců se poskytuje příspěvek na podporu zaměstnávání těchto osob formou částečné úhrady vynaložených prostředků na mzdy nebo platy a dalších nákladů. Příslušnou krajskou pobočkou Úřadu práce pro poskytování příspěvku je krajská pobočka Úřadu práce, v jejímž obvodu má sídlo zaměstnavatel, který je právnickou osobou, nebo v jejímž obvodu má bydliště zaměstnavatel, který je fyzickou osobou.*

[9] Žalovaný vycházel z toho, že PhDr. M. H. byl od 27. 7. 2005 do 8. 6. 2015 jednatelem žalobkyně, jejím jediným statutárním zástupcem. Pracovní smlouvu uzavřel PhDr. M. H. se žalobkyní dne 30. 7. 2011, s datem nástupu ode dne 1. 8. 2011, přičemž sjednaným druhem práce bylo „vedení účetnictví, zpracování daňové evidence“. Pracovní smlouvu podepsal PhDr. M. H. jako zaměstnanec a Mgr. K. S. jako zmocněnkyně na základě plné moci udělené jí dne 30. 7. 2011 žalobkyní jednající PhDr. M. H. jako jediným jednatelem, a to k „jednání a podpisu a případnému převzetí listin v souvislosti s podpisem pracovní smlouvy se zaměstnancem panem PhDr. M. H.“.

[10] Jak správně uvedl krajský soud, v posuzování platnosti podobných pracovních smluv uzavřených fakticky jednatelem obchodní společnosti v roli zaměstnavatele i zaměstnance došlo v judikatuře NSS k zásadní změně, a to v reakci na nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. III. ÚS 669/17. V něm Ústavní soud dospěl k závěru, že *„[ch]tějí-li obecné soudy dovozovat zákaz soukromoprávního jednání, který není výslovně stanoven zákony (zde souběh pracovního poměru a funkce statutárního orgánu obchodní společnosti), musí pro takový závěr předložit velmi přesvědčivé argumenty, neboť jde o soudcovské dotváření práva proti zájmům soukromých osob (nálezy sp. zn. I. ÚS 190/15).“*

[11] Na něj reagoval NSS zejména v rozsudku č. j. 10 Ads 284/2017 - 42, na němž postavil svou argumentaci krajský soud. NSS zde posuzoval prakticky identickou situaci společnosti s ručením omezením, která uzavřela roku 2012 pracovní smlouvu s fyzickou osobou, která byla jejím jediným jednatelem a společníkem, přičemž k samotnému podpisu smlouvy zmocnila jinou k tomu zmocněnou osobu, ovšem jménem jednatele. Obsahem práce měla být pozice *betatester* testujícího software pro zrakově postižené. Při posuzování otázky, zda byla taková pracovní smlouva platně uzavřena a zda žalobkyně může nárokovat příspěvek podle § 78 odst. 1 zákona o zaměstnanosti, NSS dospěl k závěru, že *„[p]racovní smlouvy uzavřené za zaměstnavatele (obchodní společnost) i zaměstnance stejnou osobou (statutárním orgánem) v době mezi 1. 1. 2012 a 31. 12. 2013 nejsou automaticky neplatné z důvodu střetu zájmů ve smyslu § 22 odst. 2 občanského zákoníku z roku 1964. Správní orgán musí v každém jednotlivém případě zkoumat, zda při právním úkonu nedochází ke střetu zájmů mezi obchodní společností jako zaměstnavatelem na straně jedné a jejím statutárním orgánem jako zaměstnancem na straně druhé.“* K tomuto závěru dospěl na základě § 19 písm. d) zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, který ve znění účinném od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013 označoval za absolutně neplatný úkon, který odporuje zákonu nebo jej obchází a zároveň nejsou naplněny základní zásady pracovněprávních vztahů. Ve vztahu ke konkrétnímu případu NSS zdůraznil, že *„bylo nezbytné při posuzování existence střetu zájmů přihlídnout ke konkrétním okolnostem nynější kauzy. Na to správní orgány rezignovaly. Nejvyšší správní soud přitom za stávajícího stavu dokazování žádný rozpor zájmů mezi stěžovatelkou a panem Františkem Ž. nevidí. Náplň práce pana Františka Ž. se nekryje s výkonem funkce jednatele, jde tedy o tzv. ‚nepravý souběh‘. Jedná se o pozici betatester, konkrétně o testování nově vydaných verzí a aktualizací pro specifickou oblast software pro zrakově postižené (...). Podmínky pracovní smlouvy s panem Františkem Ž., včetně rozvržení pracovní doby či počtu týdnů dovolené, jsou zcela standardní a stejné jako u jiných zaměstnanců stěžovatelky (obdobná ujednání obsahuje pracovní smlouva uzavřená s panem Josefem B. ze dne 1. 8. 2013). Stejně tak mzdové náklady vynaložené na pana Františka Ž. se výrazně neliší od mzdových nákladů na jiné zaměstnance.“*

[12] Ke stejnému závěru NSS dospěl následně i v rozsudku č. j. 10 Ads 321/2018 - 38, který se týkal pracovní smlouvy uzavřené ještě podle staré právní úpravy obsažené v zákoně č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, jenž byl účinný do 31. 12. 2006. Zde šlo o pracovní smlouvu, již byl jediný společník a jednatel zaměstnán společností s ručením omezeným jako auditor. NSS zde vytkl žalovanému totéž, co v nynějším řízení vytkl krajský soud témuž žalovanému, tedy stěžovateli: *„Argumentace žalovaného, která se týká údajné účelovosti dotčené pracovní smlouvy a obcházení zákona, není ve skutečnosti argumentací, ale závěrem. Takový závěr by bylo možné učinit jen na základě zcela konkrétních*

pokračování

skutkových zjištění, která byla učiněna na základě přesvědčivých důkazů, z nichž by bylo možné dovodit úmysl stěžovatelky dotčenou právní úpravu obejít. To ovšem v „argumentaci“ žalovaného chybí. Možnou snahu obejít zákon v zcela obecné rovině sice samozřejmě a priori vyloučit nelze, ale takový závěr musí správní orgány ve svých rozhodnutích řádně a přesvědčivě zdůvodnit. Tak se však v nyní žalobou napadených rozhodnutích (ani ve vyjádření ke kasační stížnosti) nestalo.“

[13] Rozsudky NSS, z nichž vycházel krajský soud, tedy byly zcela příléhavé. V jednom případě platnost smlouvy určoval ještě zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve druhém již zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění účinném od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2013. V nynějším případě jde o tentýž zákoník práce, ovšem ve znění účinném do 31. 12. 2011, kdy ani důvody uvedené v § 19 a § 20 nevedly k neplatnosti absolutní (jako tomu následně bylo od 1. 1. 2012), ale pouze k neplatnosti relativní (viz Drápal, L: Neplatnost právního jednání, In: Pichrt, J. *Zákoník práce: Zákon o kolektivním vyjednávání*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Praktický komentář). Skutkově reagovaly oba citované rozsudky na prakticky totožný stav jako v nyní posuzovaném případě, tedy na pracovní smlouvu, již uzavírá na straně jedné jako zaměstnavatel společnost s ručením omezením, jednající svým jediným jednatelem (zastoupeným případně na základě plné moci jinou fyzickou osobou), a na straně druhé tentýž jednatel v pozici nového zaměstnance, přičemž obsahem práce je výkon jiných činností, než je samotná funkce jednatele. V právě citovaných rozsudcích šlo o práci *betatester*a, respektive o práci auditora, v nyní posuzované věci o práci vymezenou jako vedení účetnictví a zpracování daňové evidence.

[14] Tím se všechny tyto případy liší od judikatury, na niž upozorňuje stěžovatel, tedy od rozsudku NSS, č. j. 7 Ads 45/2018 - 27 (obdobně i od rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 4831/2017), který se týkal pracovní smlouvy, jejímž předmětem bylo obchodní vedení společnosti, jejímž byl „zaměstnanec“ jediným jednatelem. NSS zde konstatoval, že obchodní vedení společnosti, vymezené v pracovní smlouvě jako pozice „oblastní vedoucí prodeje a výroby“, resp. ve znění dodatku jako „vedoucí prodeje a výroby“, včetně personálních kompetencí (oprávnění provádět pracovní pohovory s uchazeči o zaměstnání včetně přijímání nových zaměstnanců, či rozvázání stávajících pracovních poměrů), vylučuje, že by mohlo jít o výkon závislé práce.

[15] Lze tedy uzavřít, že krajský soud příléhavě aplikoval na nyní posuzovanou věc judikaturu týkající se skutkově i právně zcela obdobných případů a rozhodnou právní otázku posoudil správně. NSS nezbyvá než zopakovat, že stěžovatel, respektive úřad práce, nemohli nepřiznání příspěvku na zaměstnávání osob se zdravotním postižením založit pouze na tom, že žalobkyně uzavřela pracovní smlouvu s osobou, která je zároveň jejím jediným jednatelem, a to za situace, kdy se sjednaný druh práce nepřekrýval v obsahem funkce jednatele, tedy s vedením společnosti, nýbrž šlo o vedení účetnictví a zpracování daňové evidence.

[16] Stěžovatel sice na straně 3 kasační stížnosti tvrdí, že ve skutečnosti požadavky krajského soudu naplnil, neboť svůj závěr opřel i o konkrétní skutková zjištění, s tím však nelze souhlasit. Stěžovatel zde cituje pasáž ze stran 9 a 10 svého rozhodnutí, kde uvedl, že „*jediným statutárním orgánem odvolatele byl při uzavírání pracovní smlouvy pan H., tedy ten*

byl jedinou osobou oprávněnou jednat za odvolatele v pracovněprávních vztazích a jakékoliv další osoby odvozovaly toto oprávnění od něj. Pan H. tak byl osobou, která zajišťovala plnění práv a povinností zaměstnavatele v pracovněprávních vztazích vůči zaměstnancům odvolatele, tj. mimo jiné byla povinna přidělovat práci zaměstnancům odvolatele a ukládat jim pokyny. Pan H., jako statutární orgán odvolatele, vystupoval za zaměstnavatele jako nadřízený vůči zaměstnanci panu H., tedy sám vůči sobě byl nadřízeným i podřízeným. Je tak zcela nesporné, že jeden ze základních znaků pracovněprávního vztahu, znak nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance nemohl být naplněn, když reálně byla role zaměstnavatele i zaměstnance spojena v jedné osobě.“

[17] Tato citace však nečiní nic jiného, než že opakuje, jaká oprávnění plynou PhDr. M. H. ze skutečnosti, že je jednatelem žalobkyně. Jednatelé v obou citovaných rozsudcích desátého senátu NSS však byli ve stejné situaci, plynoucí jednoduše z toho, že byli jednatelem a že se stali zaměstnanci. Pokud by chtěl stěžovatel prokázat, že pozice PhDr. M. H. je odlišná, musel by se zaměřit typicky na překryv náplně jeho práce sjednané v pracovní smlouvě s obsahem výkonu funkce jednatele, jako tomu bylo v rozsudku č. j. 7 Ads 45/2018 - 27. Pokud však pouze opakuje, že jednatel je ten, kdo jménem společnosti s ručením omezením zadává úkoly, a zaměstnanec je ten, kdo je vykonává, a proto jednatel žalobkyně nemohl být současně i jejím zaměstnancem, pak pouze jinými slovy opakuje názor, který byl v reakci na nález Ústavního soudu vyvrácen oběma citovanými judikáty desátého senátu NSS.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] Z výše uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek krajského soudu není nezákonný z důvodů namítaných v kasační stížnosti. Proto NSS kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl podle § 110 odst. 1 s. ř. s.

[19] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1, větu první, ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatel (žalovaný) neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalobkyně byla naopak v řízení plně úspěšná, a má tak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti proti stěžovateli. Náklady řízení spočívají v odměně advokáta, která zahrnuje odměnu za jeden úkon právní služby [podání vyjádření ke kasační stížnosti dle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)], tj. 3 100 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu], a paušální částku ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu), celkem tedy 3 400 Kč. Stěžovatel je povinen uhradit žalobkyni uvedenou částku ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku, a to k rukám jejího zástupce JUDr. Arnošta Urbana, advokátem se sídlem Československé armády 300/22, Hradec Králové.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. června 2020

JUDr. Radan Malík

pokračování

předseda senátu